Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 156. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 16-го СЕРПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 16, 1956. No. 156. VOL. LXIII.

КОНВЕНЦІЙНІ НАСТРОЇ ЗАПОВІДАЮТЬ ПЕРЕМОГУ СТІВЕНСОНА

Шикаго. — Загальні настрої на конвенції Демократичної партії щораз більше перехиляються в користь Адлея Стівенсона та вже тепер заповідають, що цей кандидат готов здобути демократичну номінацію на президента країни вже в першому, або другому голосуванні. Настрої в користь Стівенсона збільшуються, не зважаючи на активну підтримку іншого кандидата, нюйоркського гуернатора Аварелла Гарримана, бувшим президентом Труманом. Вислід виборів кандидата залежатиме ще в деякій мірі від запропонованої плятформи та її становища в справах громадянських прав, але в загальному передбачається, що південні делеґати погодяться на компроміс в справах сеґреґації та більшість з них таки піде за Стівенсоном. Вибір кандидатів на президента і віце-президента відбудеться в четвер, 16-го серпня, але вже у вівторок і в середу, напередодні виборів, делеґації з поодиноких стейтів заповідали свою підтримку кандидатури Стівенсона. За кандидатурою Стівенсона висловились численні делеґати з Мишиґену і Ню Джерзі, а поодинокі інші стейти дають виразно до зрозуміння, що вони теж голосуватимуть на Стівенсона. Початково передбачувано, що в першому голосуванні голоси делеґатів будуть поважно розбиті, бо багато стейтів видвигнуть кандидатури своїх „фаворизованих синів". Тим часом багато таких кандидатів уже наперед заповідають, що вони перейдуть на бік Стівенсона ще перед закінченням першого голосування. Все це поважно збільшує вигляди кандидатури Стівенсона, викликуючи більш песимістичні настрої серед прихильників Гарримана.

Голл передбачає, що демократи вестимуть „брутальну" виборчу кампанію

Сан Франціско, Каліфорнія. — Голова Республіканського Крайового Комітету Ліонард В. Голл заявив, що головна промова губернатора Френка Дж. Клемента на Демократичній Конвенції в Шикаго свідчить про те, що демократи цього року вестимуть — „брутальну виборчу кампанію. Але ми зуміємо їй протиставитися", — казав Голл. Голл сказав, що демократи засвоїли собі способи виборчої кампанії від бувшого президента Геррі С. Трумана, і тому в промові губернатора Клемента була „половина правди, перекручення та фальш." Він назвав промову Клемента „демагогічним закликом", в якому не було жадних виборчих проблем. Клемент назвав віце-президента Ричарда М. Ніксона „напіввилупком" Республіканської партії, і це свідчить про те, казав Голл, що Ніксон влучно вдарив демократів під час попередньої виборчої кампанії. „Коли когось добре вдарити, то він пищить", — казав Голл. Голл підкреслив і те, що Клемент назвав „некерованою ракетою" державного секретаря Джана Фостера Доллеса саме тоді, коли Доллес відлітав до Лондону на переговори в справі Суезького каналу. Президент скликав двопартійну конференцію в справі єгипетської кризи, і тому, на думку Голла, Клемент не мав права критикувати уряд за американське становище в тій справі.

П'ять губернаторів і три сенатори контролюють конвенцію в Шикаго

Шикаго, Ілл. — Пробні вибори виявляють, що Адлей Стівенсон має вже 582,5 голоса, губернатор Аверелл Гарриман 238,5 голоса, а до перемоги треба мати більшість 686,5 голоса. Досі і Стівенсон і Гарриман не можуть здобути більше голосів, бо п'ять губернаторів, „фаворитів" своїх стейтів, та три сенатори контролюють коло 270 голосів. До цих губернаторів належать: Вільямс із Мишиґен, Майнер із Ню Джерзі, Лавші (Огайо), Клемент (Теннессі) і Ґріффін (Джорджія), а до сенаторів: Джансон із Тексасу, Геннінґс (Мізурі) та Маґнусон (Вашинґтон). Всі вони є „фаворитами-синами" своїх стейтів, і члени делеґацій із тих стейтів мусять в першому, або і в другому голосуванні, голосувати на своїх „фаворитів", які є головами стейтових делеґацій. Деякі з тих фаворитів мають амбіцію стати кандидатами на віце-президента, і тому не спішаться рішатися підтримувати котрогось із зголошених вже кандидатів на президента, бо сподіваються, що за свої голоси зможуть щось виторгувати. Гадають, що найшвидше рішиться мишиґенський губернатор Вільямс, бо на нього натискає містоголова АФП-КІО Волтер Рутер, який підтримує Стівенсона. І Майнер із Ню Джерзі схиляється вбік Стівенсона, а Клемент, мабуть буде торгуватися за віце-президентуру. Губернатор Джорджії чекає на вирішення програмовою комісією справи скасування окремих шкіл для кольорового населення.

СЕМ РЕЙБИРН КРИТИКУЄ ЗАКОРДОННУ ПОЛІТИКУ АЙЗЕНГАВЕРА

Шикаго. — Сем Рейбирн, спікер Палати Репрезентантів, був головним промовцем в другому дні конвенції Демократичної партії і гостро критикував у першу чергу закордонну політику очоблюваного президентом Айзенгавером теперішнього уряду країни. Рейбирн твердив, що невміла політика уряду позбавила Америку її значення і престижу в світі, вможливлюючи цим самим дипломатичні і політичні успіхи для Кремля. Подібно, як і інші промовці, спікер Рейбирн закидував республіканцям і їх адміністрації недодержання передвиборчих обіцянок. Спостерігачі на конвенції роблять з виступу Рейбирна висновки, що під час передвиборчої кампанії виступи демократичної опозиції будуть скеровані однаково, як проти президента Айзенгавера, так і проти його співробітників, та що критика закордонної політики гратиме в цій кампанії далеко поважнішу ролю, ніж це початково здавалося. Рейбирн є предсідником конвенції. Виступ Рейбирна попередила промова сенатора Морса з Ореґону, який в 1952 році перейшов до демократів від республіканців. Морс вияснював причини того переходу, кажучи, що він, визнаючи ліберальні принципи Конституції, був дуже осамітнений між республіканцями. В дальшій промові він, сам колишній учитель, гостро критикував відношення республіканського уряду до проблеми федеральної допомоги в розвитку шкільництва. Обидвом діячам, Рейбирнові і Морсові, учасники конвенції влаштували великі овації.

Труман твердить, що Стівенсон не міг би перемогти в виборах

Г. Труман А. Гарриман

Шикаго, Ілл. — Бувший президент Геррі С. Труман, який підтримує кандидатуру нюйоркського губернатора А. Гаррнмана, заявив, що він тому не підтримує Адлея Е. Стівенсона, бо той „заслабий, щоб перемогти Айзенгавера в цьогорічних виборах". Ця заява Трумана спричинила новий клопіт Стівенсонові та його прихильникам, хоч всі вони вірять, що Стівенсон має найбільші шанси перемоги і має найкращі вигляди на номінацію на демократичного кандидата. Заява Трумана сталася тоді, коли деякі „кандидати — стейтові фаворити" мають заявитися за Стівенсона. До них на першому місці зараховують делеґацію стейту Мишиґен, яка має 44 голоси. Керівник кампанії за найменування Стівенсона Джеймс А. Фіннеґен найбільше подратований заявою Трумана. Він заявив, що „це дуже нещаслива заява бувшого президента". Фіннеґен твердить, що становище Трумана не „матиме впливу на делеґації", які таки підтримають Стівенсона. Північні стейти схиляються вбік Стівенсона, а південні вичікують на те, яке становище займе комісія, що редаґує демократичну заяву в справі скасування окремих шкіл для дітей негритянського населення.

„Жіночий День" не викликав більшого зацікавлення в Шикаго

Шикаго, Ілл. — Третя сесія Демократичної Номінаційної Конвенції була зорганізована як „Жіночий День" в рамках цієї конвенції, але він не викликав більшого зацікавлення серед присутніх делеґатів і гостей. На залі була присутня тільки одна третина делеґатів і коло 1,500 слухачів, хоч ця велика заля має місце для 12,000 осіб. Делеґати стояли під час промов сімох жінок, членів Конґресу, і предсідник, губернатор із Теннессі, Франк Дж. Клемент мусів часто вдаряти молотком та закликати присутніх до того, щоб зайняли місця та не розмовляли. Та це не помагало, і присутні впродовж двох годин і 30-ох хвилин стояли в проходах та групами розмовляли про свої проблеми. Навіть перед сценою стояли групи присутніх, які не цікавилися промовами доповідачок. Відкриваючи цю сесію „Жіночого Дня", губернатор Клемент хвалив жінок за те, що беруть участь в публічному житті та стараються мати вплив на політику країни і на уряд ЗДА. П-ні Лавчгейм заявила, що число виборців-жінок на 2,500,000 більше від виборців-чоловіків. Вона обіцяла, що демократичні жінки будуть ходити від хати до хати та закликати виборців, щоб голосували на демократів. Заля трохи втихомирилася, коли Клемент представляв 7 жінок, членів Конґресу, та після того знову не цікавилися промовами на сцені.

В АМЕРИЦІ

● Віце-адмірал Джан М. Вилл відлетів на —інспекцію Далекої Вчасної Радарової Алярмової Лінії в Канаді і в Новій Фундляндії, поки не замерзнуть ці підбігунові терени. Інспекція триватиме п'ять днів.

● Інформаційна Служба департаменту внутрішніх справ повідомляє, що в 1955 році 1,-000,000 осіб оглянули заклади, в яких виводиться риба. Серед відвідувачів найбільше було студентів університетів і колеґів та учнів середніх шкіл.

● В усіх частинах Ню Йорку є 116 шпиталів із 50,880 ліжок. Ці шпиталі є власністю міста, добродійних організацій та приватних осіб. В порівнянні з попереднім роком число ліжок у шпиталях зменшилося на 375, бо завдяки новим лікам хворі швидше видужують.

● Голова Республіканського Крайового Комітету Ліонард В. Голл дістав коло 5,000 листів у справі Ніксона — Гертера — як можливих кандидатів на республіканського віце-президента. 85 відсотків цих листів висловились за список „Айзенгавер — Ніксон".

● Джеймс А. Фарлі, який в 1940 році був головою Демократичного Комітету, не міг ввійти до конвенційної залі в Шикаго, бо забув узяти з собою квиток вступу. 16 років тому він був головною персоною на конвенції. На щастя, надійшли люди, які знають цього політика, і він міг ввійти до залі.

● Деніел Шавелін, голова делеґації на Демократичну Конвенцію зі стейту Невада 11-го серпня захворів і мусів піддатися операції жовчевого міхурця. Він лежить в шпиталі в Шикаго і не бере участи в конвенції.

● Військова хунта в Колюмбії домагається резиґнації президента Пінілля, заявляючи, що лише цим можна досягнути політичного відпруження в країні. На думку вищих офіцерів, уряд хунти був би ідеальною розв'язкою теперішньої політичної кризи.

● Два найбільші міста в Бразилії Ріо де Жанейро та Сан Павльо не п'ють свіжого молока, бо страйкують молочарні, домагаючись урядового дозволу на збільшення цін на молоко.

● Дівочий каледж в Ґрінсборо, Північна Каролайна, по раз перший в своїй історії прийняв на навчання дві студентки негритянського походження.

ПРОВІДНИКИ РОБІТНИЦТВА ПІДТРИМУЮТЬ КАНДИДАТУРУ СТІВЕНСОНА

Адлей Стівенсон, головний кандидат на демократичну номінацію на кандидата на президента країни, має підтримку лідерів зорганізованого робітництва. На фото: Стівенсон (посередині) в товаристві Джорджа Моррісона та Волтера Рутера (справа) під час прийняття на конвенції в Шикаго. Рутер, віце-президент АФЛ-КІО, виразно висловив свою підтримку кандидатури Стівенсона.

НАРАДА ПЕРЕД ВАЖЛИВОЮ МІСІЄЮ

Президент Айзенгавер (зліва) і державний секретар Доллес відбувають останню нараду перед відлетом Доллеса до Лондону на міжнародну конференцію в справі Суезького каналу. Загально вважається, що Доллес, заступаючи в основі інтереси спільного світу в Суезі, гратиме на тій конференції ролю посередника і миротворця, щоб не допустити до збройного конфлікту.

В Европі рахуються з можливістю втрати нафти з Середнього Сходу

Вашинґтон. — У зв'язку з існуючою реальною небезпекою, що на випадок воєнних дій в обширі Суезького каналу цілком або частинно припиниться доплив нафти з Середнього Сходу — головно з Іраку й Ірану, чи-то наслідком бльокади збоку Єгипту чи наслідком пошкодження або перерізання нафтопроводів, що ведуть через Сирію,— в Америці переводиться мобілізацію нафтових резерв для допомоги Европі, щоб не допустити до тамошньої економічної катастрофи. Уряд для мобілізації оборони в ЗДА признав, що він запросив 13 репрезентантів американських нафтових компаній, заанґажованих в нафтових операціях із Середнім Сходом, для створення Середньосхідньої Надзвичайної Комісії. Вона почала вже діяти під проводом американського секретаря внутрішніх справ Фредеріка Сітона. Обов'язком Комісії є зорганізувати продукцію і доставу нафти з Америки до Західньої Европи скількістю 800,000 до 900,000 бочок денно на випадок замкнення Суезького каналу. Якщо і Суезький канал був би замкнений і нафтопроводу з Середнього Сходу перестали діяти, то треба би постачати Англії і Західній Европі по 2,500,000 бочок нафти денно. Американські фахові чинники висловлюють переконання, що разом із Венезуельською нафтою можна б настільки збільшити добування ропи, що Англія і Західня Европа не була б наражена на катастрофу після відрізання допливу до неї середньо-східньої нафти, але, що тоді західньо-европейські держави мусіли б все ж раціоналізувати зужиткування нафти і ґазоліни.

Президент знову запросив Неру прибути до ЗДА

Ню Делі. — В індійському парляменті подано офіційно до відома, що індійський прем'єр Джовагарлал Неру дістав нове запрошення від президента Айзенгавера приїхати до Вашинґтону на довші політичні розмови. Індійський прем'єр мав бути у Вашинґтоні від 7 до 11 липня ц. р., але відкликав був ті відвідини з уваги на тодішню недугу Президента і перебування Президента в шпиталі. Вже тоді Неру заявив був, що „в будуччині знайдеться дальша нагода для такої зустрічі". Індійський прем'єр прийняв теперішні повторні запросини, але дати його приїзду не встановлено. Тепер в Індії відбувається парляментарна сесія, а в січні відбудуться там вибори до парляменту, так, що це дуже невідповідний час для виїзду Неру з краю. Тому американські часописи не виключають, що в цьому році Неру не зможе відвідати Вашинґтону. Головною темою розмови Президента з індійським прем'єром була б політика у відношенні до СССР і Комуністичного Китаю.

На Мадярщині комуністи „з'єдинені"

Будапешт. — Янош Кадар, новий секретар ЦК комуністичної партії Мадярщини (офіційно: „Робітничої"), якого „реабілітували" і покликали на те становище після того, як раніше за „ухили" притримали були три роки у в'язниці, виступив із запереченням газетних вісток, головно австрійської преси, наче б „винищення" Мітяша Ракочі і покликання на його місце Ерна Ґеро було тільки тимчасовим і короткотривалим залагодженням внутрішньо - партійної кризи серед мадярських комуністів. Нема, мовляв, — кричав Янош Кадар у своїй промові з нагоди святкування 500-ліття смерти мадярського героя Яноша Гуньяді, — між мадярськими комуністами ані особистих, ані принципових розбіжностей. Всі вістки про розлам серед мадярських комуністів, який настав від часу антисталінської кампанії в СССР і історії з засудженням та потім перепрошенням Тіта, Кадар називає „видумкою капіталістів і імперіялістів".

ЗДА започатковують допомогу Західній Півкулі

Вашинґтон. — Державний департамент повідомив, що вислав запрошення до всіх американських Латинських держав про найменування своїх представників до Міжамериканського Комітету, який має дбати про допомогу американським країнам та про співпрацю в справі використання атомової енерґії для мирних цілей, як про це вирішено на Панамській конференції. Президент Айзенгавер пропонував зорганізувати цей комітет, який має дбати про господарську, фінансову та технічну допомогу південно- і середущо-американським державам. Перше засідання комітету відбудеться в найближчому часі, а представником ЗДА в ньому є брат Президента — д-р Мілтон Айзенгавер.

ДОЛЛЕС ВІДЛЕТІВ ДО ЛОНДОНУ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ СУЕЗУ

ВІДБУВ ЩЕ ОДНУ НАРАДУ З ПРЕЗИДЕНТОМ. — У ЛОНДОНІ ГРАТИМЕ РОЛЮ ПОСЕРЕДНИКА. — АНГЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЗНОВУ ГОСТРО ЗААТАКУВАВ НАССЕРА

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес відлетів у середу пополудні до Лондону на міжнародну конференцію у справі Суезького каналу, яка розпічнеться в четвер 16 ц. м. у приявності делеґацій від 22-х держав. Із запрошених 24-х держав тільки Єгипет і Греція відмовились взяти в конференції участь. Безпосередньо перед своїм відлетом, Доллес знову конферував впродовж пів години з Президентом. Вийшовши від Президента, Доллес заявив, що вони обидва обмірковували" кілька формул, які вможливлювали б міжнародне відання каналом, згідно з правами і гідністю Єгипту". На летовищі Доллес заявив, що він іде до Лондону „з надією і довір'ям", що знайдеться мирна розв'язка проблеми. Кожна держава, яка б відкинула таку розв'язку „взяла б на себе велику відповідальність перед світом". У зв'язку з цим американські часописи коментують, що державний секретар гратиме в Лондоні ролю посередника, намагаючись знайти таку формулу, яка брала б під увагу принципове становище Англії і Франції, що не можна залишати долі Суезького каналу на 100% в руках і на виключну добру чи злу волю Єгипту та його теперішнього диктатора, але водночас рахувалася з формальнолеґальним правом Єгипту націоналізувати Компанію Суезького Каналу та з одностайною поставою азійських народів по стороні Єгипту. Таким чином передбачується прийняти такий принцип, який відмежовував би — як це сталося в Константинопільській конвенції з 1888 року — Компанію Суезького Каналу, як торговельного власника-підприємця, від міжнародної свободи плавби тим каналом. Річ іде про те, щоб Англію і Францію спонукати визнати доконаний факт націоналізування Компанії Суезького Каналу й суверенне право Єгипту до обширу каналу, та водночас спонукати Єгипет погодитись на допущення міжнародного чинника до управління каналом й до ґарантування на майбутнє, що єгипетський уряд не ставитиме світ перед доконані факти — підвищування оплат за переїзд, сповільнення руху кораблів різними формальностями чи частинним або повним припинюванням того руху. Мабуть подібну ролю захоче перебрати на себе, як компромісовий речник арабських і азійських народів, індійський делеґат Крішна Менон. Індійський прем'єр Неру заявив, що Індія є приятелем однаково Англії, як Єгипту і тому мусить цікавитися мирною полагодою всякого конфлікту між тими державами. Таке саме становище займатиме еспанський міністер закордонних справ Мартін Артахо. Еспанія уперше бере участь у великій міжнародній конференції від часу, коли до влади прийшов в ній ген. Франко, а західні демократичні держави почали були бойкотувати той еспанський новий режим. Однак Еспанія зараховує себе цілком до Заходу, маючи теж з ЗДА військово-політичний союз, а водночас зберігає дуже добрі взаємини з арабським світом.

Тим часом англійський міністер закордонних справ — Селвайн Ллойд виголосив у вівторок 14 ц. м. промову через англійські радіовисильні, в якій цілком підтримує давне становище Англії в справі Суезу. Він заявив, що від кінця другої світової війни були три події, найгрізніші для Англії: Совєтська бльокада Берліну, зламана англо-американським „летунським коридором", наїзд на Південну Корею, відпертий збройною акцією, і теперішній замах Ґамаля Нассера на свободу Суезького каналу. Цю третю подію Ллойд назвав найнебезпечнішою для безпосередніх інтересів Англії. Він знову відмежував Нассера від Єгипетського народу й арабського світу, як це раніше зробив був Антоні Іден.

Нез'ясоване становище Ізраїлю в справі Суезу

Тель Авів. — Як тільки вибух гострий міжнародний конфлікт за справу Суезького каналу, ізраїльський уряд повідомив, що він займає „невтральне" становище і не буде використовувати скрутної ситуації, що настала для Єгипту, для ставлення цього останнього перед будь-які „доконані факти". Заперечено теж вістки, наче Ізраїль хотів використати ситуацію для переведення іриґаційних робіт над кордонами Ливану й Йорданії, проти чого рішуче виступають ті держави. Тим часом лідер другої найсильнішої в Ізраїлі політичної партії Герут, Менухім Бейґін, колишній командант протианглійської терористичної організації, звернувся з закликом до уряду Бен Ґуріона, щоб той покинув проголошену ним політику невтральности і виступив гостро проти Єгипту, якого президента Нассера, він, Бейґін, назвав „найгіршим ворогом Ізраїлю від часу Гітлера".

В СВІТІ

● „Долиною Поляглих" названо місце, віддалене за 32 милі від Мадриду, на якому саме закінчено будувати велетенський пам'ятник над печерою, в якій мають похоронити теперішнього голову еспанської держави ген. Франціска Франка і найчільніших діячів еспанської протикомуністичної революції. В осередку пам'ятника знімається високий на 500 стіп кам'яний хрест, всередині якого, як у „Монументі Вашинґтона" у Вашинґтоні, знаходяться сходи і вінда, що ведуть на сам шпиль. Відкриття того пам'ятника відбудеться 20 листопада ц. р., у 20-річчя розстріляння комуністами основника фаланґи, Хозе Антонія Прімо де Рівери.

● З копальні вугілля біля Марсінель у Бельґії, де в минулому тижні вибух катастрофальний вогонь, добуто вже 80 трупів. Їх знайдено у глибині 2,750 стіп під землею. 11 трупів знайдено в першому дні ратункової акції. По 179 дальших робітниках нема ще сліду. У Бельґії переведено минулий понеділок, як день національної жалоби. Радіовисильні відкликали всі передачі, крім відомостей про дальшу ратункову акцію в копальні.

● Вперше від часу вибуху міжнародної кризи за Суезький канал, англійська адміралія „порадила" корабельній компанії скерувати пасажирський корабель „Лардж Бей", що виплив із Савтгемптон з 500 пасажирами до Австралії, не через Суезький канал, а довкола Африки, попри Ріг Доброї Надії.

● Чільний англійський письменник Джойс Кейрі прикований до крісла паралічем. Він має 67 років. Лікарі сказали йому, що може померти кожної хвилини, або жити ще до 5-ох років. Він зберігає повну свіжість ума і диктує нову повість п. з. „Полярмлені і вольні".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВИБОРЧІ НЕСПОДІВАНКИ

Колишній президент З'єдинених Держав, Гаррі Труман, і колишній губернатор Міннесоти, а теперішній член в уряді Д. Д. Айзенгавера, Геролд Стассен, зробили дуже подібні несподіванки своїм партіям: Стассен заявився публічно проти кандидатури Ричарда Ніксона на віце-президента на однім республіканськім списку з Д. Д. Айзенгавером, Труман же підтримав, так само спеціяльною публічною заявою, кандидатуру нюйоркського губернатора Аверелла Гарримана, як „найвідповіднішого" кандидата на становище демократичного президента, виступивши тим самим проти ніби безконкуренційної кандидатури Адлея Стівенсона. Обидві ці події тим подібні, що в обох випадках оспорені діячі — Ніксон і Стівенсон — мають за собою беззастережну підтримку партійних апаратів, партійних верхівок. В обох випадках захитано дотеперішнє переконання, що обидві конвенції — коли йде про призначення кандидатур для осінніх президентських виборів — підуть „як по маслі", і що офіційні списки, приготовані за кулісами партійними верхівками, будуть прийняті — через аклямацію на конвенції Республіканської партії в Сан Франсіско і в першому чи одному з перших голосувань на конвенції Демократичної партії в Шикаґо. І хоч — за голосами добре поінформованих американських політичних редакторів — і Ричард Ніксон залишився найсильнішим кандидатом на віце-президента на спільному з Айзенгавером республіканському „тикеті", і так само Адлей Стівенсон все ще стоїть на першому місці, як кандидат на президентського кандидата від Демократичної партії, проте Стассен і Труман кинули тінь на ці вибори і відкрили двері для всяких можливих несподіванок.

З ясним і одвертим виступом Гаррі Трумана за кандидатуру Гарримана, отже проти Стівенсона, справа складніша і для демократів куди поважніша. Стассен, хоч впливова й поважна серед республіканців людина, із персональними даними на найвищі становища в адміністрації, проте він тільки один із численних так само впливових і поважних діячів з адміністраційним та дипломатичним стажем. Зате Гаррі Труман — це особа „число І" в Демократичній партії і для більшости тих, які в 1948 році дали йому несподівану й сенсаційну перемогу над республіканським кандидатом Томасом Дюї, якому всі спеціялісти від виборчої аритметики провіщали були перемогу. Популярність Трумана в демократичному таборі в Америці все ще така велика, що — як запевняють кореспонденти з Шикаґо — якби він сказав тільки „одно слово" — не Стівенсон, не Гарриман і ніхто з „диких" кандидатів, чи, як їх тут називають, „чорних коней", — а саме Гаррі Труман дістав би номінацію виступати як виборчий суперник Д. Д. Айзенгавера. Не Стівенсона, титулярного голову Демократичної партії, і не Пола Батлера, голову її Крайового Комітету, а власне Трумана вважається загально за фактичного голову цієї партії, за її моральний авторитет нинішнього живучого духового батька. І тому виступ Трумана міг дійсно заважити на тому, що Стівенсон переміг би вже у першому голосуванні, якщо Труман був би палко його підтримав. Заява ж його по стороні Гарримана і проти Стівенсона мусіла з природи речі внести збентеження в ряди делегатів на конвенцію Демократичної партії в Шикаґо, вона стала гіркою і дуже немилою піґулкою для Стівенсона, послабила його шанси і скріпила шанси не тільки самого Гарримана, але й „чорних коней": одної з тих посередніх кандидатур, вибір якої мав би стати компромісом між прихильниками двох теперішніх передових суперників.

Виступ Трумана ще тим відрізняється від акції Стассена, що Стассен не зв'язує з особами Ніксона і Гертера ніяких політичних програм. Зате на Демократичній конвенції в Шикаґо менше йде про особи, а більше про програму партії, особливо її становище в делікатній і дразливій справі цивільних прав, або, практично, у справі сеґреґації чи інтеграції неґрів. Делеґати з 15-х південних стейтів страшенно на цьому пункті чулі. Коли Стівенсон у своїй промові в минулий понеділок на бенкеті в Шикаґо висловив погляд, що платформа Демократичної партії, прийнята на цій конвенції повинна все таки признати принцип послуху рішенням Найвищого Суду, що визнав сеґреґацію у школах протиконституційною, то у двох наступних днях на Комісії, що займалась виготовленням платформи партії, бушувала буря і треба було покликати до життя 15-членну Підкомісію для справи цивільних прав, а Стівенсон мусів зробити відворот: мовляв, про Найвищий Суд не слід в платформі партії взагалі згадувати. Хоч це Труман „винайшов" у 1952 році Стівенсона, який був тоді губернатором у стейті Іллиной, і провів тоді його кандидатуру, проте тепер він підтримує Гарримана, уважаючи Стівенсона за надто „поміркованого". Стівенсон, ставши перед доконаним фактом, що він утратив підтримку збоку Трумана, робить „добру міну при поганій грі" і ніби пригадує сумнівну прислугу, що її мав від Трумановой активної виборчої підтримки в 1952 році. Але водночас усі часописи признають, що особа Трумана в кампанії кожного демократичного кандидата дуже цінна.

У цьому тижні розвіється весь той шум у Шикаґо, а через тиждень у Сан Франсіско. І тому швидко всі ці нинішні сенсації та обрахунки стануть анахронічними.

ДОБРОБУТ І ДЕПРЕСІЯ

Теперішній добробут в цій країні непокоїть деяких економістів, бо вони переконані, що після кожноразової господарської звишки мусить прийти до економічної депресії. Ті економісти твердять, що коли легко роздобути гроші на продукцію товарів, тоді різні промисли напродукують стільки товарів, що їх не може розкупити населення даної країни, і внаслідок цього треба зменшувати продукцію. Зменшення продукції спричиняє безробіття. Безробітне населення купує щораз то менше товарів, і це щораз більше зменшує продукцію, і шлях до економічної депресії відкритий.

Ті песимісти - економісти вказують на те, що цьогорічна продукція автомобілів свідчить про видимий доказ їхньої теорії про те, що коли продукція в якомусь промислі дійде до рекордового вершка, тоді починається знижка і зростає безробіття в даній промисловості. Під час воєнних років обмежена була продукція приватних авт, бо автомобільний промисл працював для оборони країни. Внаслідок цього в післявоєнних роках продукція авт з кожним роком збільшувалася і в 1955 році дійшла до рекорду — 7,900,000 возів. Число населення не збільшувалося пропорційно до збільшеного числа авт, і внаслідок цього в цьому році треба було зменшити продукцію нових возів та звільнити поважне число затруднених в автовій промисловості.

Ті самі песимісти-економісти вказують і на інші знаки, які віщують економічну знижку. Вони твердять, що і будівельна промисловість збільшується зашвидко, і що в ній настане затримка, бо аматори нових домів ставалися їхніми власниками при допомозі легконабутих кредитів, які можуть статися загрозою для нових домовласників, якщо вони не зможуть вив'язатися з своїх фінансових зобов'язань. Господарський цикл в будівельній промисловості, на думку цих економістів, триває 15-20 років, і після того періоду настає знижка в будівельній промисловості приватних мешкальних домів.

Віщуни господарської кризи вказують і на те, що японці своїми дешевими текстильними виробами загрожують американській текстильній промисловості; що щораз то важче знайти закордоном ринок для американської бавовни і інших рільничих продуктів; що щораз то більше число тих підприємців, які мусять банкрутувати; що в цьому році консумпційні кредити на 5,000,000,000 долярів більші як в попередньому році; що видатки на інвестиції в підприємствах збільшилися в останньому році на 4,000,000,000 долярів і становили 48,000,000,000 долярів.

Песимістичні господарники гадають, що ота рекордова продукція в рільництві та в багатьох промислах — це зворотний пункт, з якого вже не можна йти вище, і тому країна стоїть перед загрозою депресії. До зменшення числа затруднених може причинитися і —збільшена автоматизація в деяких продукціях. Зменшення світового політичного напруження зменшить федеральні видатки на оборону країни, і внаслідок цього також зменшиться число затруднених.

Ті всі повищі причини, на думку цих економістів, можуть спричинити те, що надто високі ціни на паї на біржі почнуть одного дня зменшуватися; що може захитатися довір'я широких мас уділовців. Внаслідок цього станеться те, що передбачають прихильники і визнавці теорії про господарські цикли: економіка країни дійшла до свого вершка і мусить котитися вниз, започатковуючи депресію.

На ці —песимістичні передбачення відповідає в „Ню Йорк Таймсі" Джозеф Г. Спіґелман так:

1. Вільна, неконтрольована урядом, економіка ЗДА мала і матиме, свої звишки і знижки. Економічні знижки були в роках 1948-1949 і 1953-1954. Мала господарська знижка була в цій країні і в цьому році.

2. Та ці знижки були тільки частинні, і так буде і в майбутньому. Наприклад, продукція автомобілів і продукція фармерського приладдя мусітимуть —обмежитися, бо в цих ділянках вже є надпродукція. Динамічна економіка змушує нежиттєздатні фірми до самоліквідації, бо цього вимагає економічний поступ. Справа не в тому, чи будуть зменшуватися окремі промисли, тільки в тому, на скільки вони будуть —зменшуватися, і чи можлива в ЗДА така депресія, яку пережили старші віком громадяни цієї країни в 1929 —і наступних роках.

Щоб на це відповісти, треба взяти до уваги такі факти:

1. Не є тепер можлива така загальна господарська знижка, яка почалася була в 1929 році, бо вже не можуть повторитися всі ті причини, які —її викликали.

2. Знижка в автомобільній промисловості не може бути надто велика і довготривала. Здійснювання програми будови шляхів, згідно з законом, ухваленим в Конґресі цього року, та поліпшування умовин паркування авт заохотять американців до купування нових авт. Автомобільні фірми випродукують за рік-два нові моделі авт, які будуть порушувані джетовими механізмами, і багато американських громадян мусітимуть купувати нові вози. Число американського населення —збільшується з такою швидкістю, що тепер становить майже 167,000,000 осіб, а в 1960 році воно буде виносити 177,000,000, бо збільшується денно на 7,200 осіб.

3. Зменшення в якійсь одній промисловості не має тепер великого впливу на інші промисловості. Автова продукція зменшилася в цьому році, але загальний добробут не зменшився, і число —затруднених в липні цього року становило 66,700,000 осіб. Секретар праці Джеймс П. Мічелл передбачає, що число затруднених в серпні дійде до 67,000,000 осіб, хоч в автомобільній промисловості існує безробіття.

4. Зріст американського населення і любов широких кол американського громадянства до власних домів причиняться до того, що не буде більшого зменшення в будівельній промисловості. Тут гратиме ролю ще й те, що багато американських громадян покидає великі міста та осідає на передмістях, де треба будувати нові житлові доми. Великий переселенчий рух на захід (Каліфорнія) і на південь також причиняться до пожвавлення в будівельному промислі.

5. Песимісти вказують на те, що інвестиції підприємців на будову нових фабрик і машин дійшли до рекордової височіні, і тому не є можливо, щоб вони і надалі збільшувалися. Та оптиміст Джозеф Г. Спіґелман відповідає на це так: Досі не видко знаку, щоб інвестиції в нові підприємства зменшувалися, і вони не будуть зменшуватися, бо ми є на порозі нового великого періоду інновацій, починаємо використовувати атомову енерґію для мирних цілей, джетові порухи, синтетичні товари, автоматизацію продукції та інші технологічні поліпшення, і внаслідок цього не можна буде зменшити видатки приватних фірм на інвестиції. На різного роду досліди видається річно коло 5 більйонів долярів, і цієї суми не можна буде зменшити.

6. Можливо, що видатки уряду на оборону країни дещо зменшаться, але це зменшення буде незначне і воно не зможе мати злих наслідків на економіку країни, а уряд зможе більше видавати на будову шкіл, шпиталів, автострад і т. п., та тим способом підтримувати господарський розвиток країни.

7. І приватні підприємства і уряд приготовані на те, щоб припинити депресію, якщо б вона почала дійсно з'являтися. Приватні фірми відкладають капітали на „чорну годину", які можна буде зужити на інвестиції, коли б настала знижка в їхніх ділянках продукції, щоб не зменшувати продукції. Уряд приготований на те, щоб почати негайно боротьбу проти господарської кризи, коли б вона дійсно заіснувала.

8. Тепер існує соціяльне забезпечення і закон про виплачування запомог на випадок безробіття. Зорганізований світ праці такий сильний, що не дозволив би на зменшування заробітної платні, коли б почалася нова депресія.

На основі повищого можна сміливо твердити, що тепер не є можлива така депресія, яку пам'ятає старше покоління цієї країни. І тому марні надії комуністів, які чекають на те, щоб ЗДА ослабли економічно і сталися легкою добиччю комуністичного імперіялізму.

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА 1УД

Фельдбах, Австрія. —До історії 1 Української Дивізії Української Національної Армії день 5 березня 195 р. перейде як замітна подія. Цього дня був посвячений на могилах поляглих вояків 1 УД на воєнному цвинтарі в містечку Фельдбах (Feldbach, Steiermark) пам'ятник, плоскорізьба арт. скульптора М. Крука.

Наш одинадцятирічний еміґраційний побут в Европі не знає багато таких величних маніфестацій як ця у —Фельдбасі що завдяки масовій участі місцевого австрійського населення (з виставленням почесної сотні комбатантів), набрала характеру і форм, які залишили на всіх своїх і чужих учасниках незатерте враження.

Перед пам'ятником героїв, австрійських вояків, поляглих під час двох світовий воєн, який міститься в крипті-галі тут же побіч великої церкви Фельдбаху — маса народу. Від входу до крипти аж до вулиці виструнчилась в дволавах почесна австрійська сотня комбатантів у своїх стирійських уніформах і при повних воєнних відзначеннях з першої і другої воєн. З боку — оркестра, навколо — народ. Українська група, на чолі з Головною Управою Братства, зближається до дволави і займає місце лицем до крипти. Затихає маршова мелодія оркестри, гомонить басом великий дзвін, що врешті теж втихає. Падає команда: „Habt Acht", стає наструнко сотня, колихаються австрійські прапори, сухо скандують верблі бубнів. Голова Братства д-р Л. О. Ортинський і голова Комісії впорядковування могил мгр Я. Бенцаль проходять з вінком для австрійських героїв вздовж шпаліру сотні і складають вінок. Навкруги — повна, нерухома тиша...

У стіп пам'ятника

Велике авто українсько-канадійської експедиції „Орбіт" відкриває похід і бере його на фільмову стрічку. За ним оркестра, колона вінків, делеґації Головної Управи і Крайової Управи Братства в Німеччині, колишнє вояцтво І УД, українське громадянство, почесна австрійська сотня і багато місцевого, австрійського населення. Під звуки маршу і вітаний вздовж дороги населенням, похід проходить центральними вулицями Фельдбаху і уставляється на цвинтарі, навпроти пам'ятника. Кол. капелян І УД о. сот. В. Ковалюк відправляє панахиду і говорить проповідь. Від управи міста бурмістр д-р Кройс складає запевнення піклування пам'ятником. Промовляє від імені комісії її голова мґр Бенцаль, вказуючи на глибокий сенс пам'ятника, як одного з дороговказів українського маршу до волі і незалежности. Від УЦДОА говорить з Відня мґр Костюк. Складає, під сальви пострілів, вінець від австрійських комбатантів їх голова п. Гармтодт, якому дякує голова Братства д-р Ортинський і своєю промовою в німецькій мові закінчує офіційну частину. Звернені до австрійців його слова-апель: „А коли проходитимете повз цей пам'ятник і пояснюватимете його вашим дітям, не забувайте, що під цим каменем спочивають молоді українські вояки, що з найчистішого почуття патріотизму, за волю свого українського народу, зложили тут свої голови" — залишають на численній громаді чужинців помітне враження. Могутні слова гимну „Боже великий" несуться —з цвинтарної гори, і вам здається, що на рельєфному кам'яному обличчі воїна появляється тепла усмішка. Він весь тоне у вінках, а синьожовті стрічки обіймають його і пестять національною вдячністю і пошаною. Ще суха австрійська команда, ще легкий шепіт фотокамери, похилені в молитві колишні товариші зброї і громадян — кінець. Ні! Ще тремтливими пальцями пестять стрічки і гарячим поцілунком прощають пам'ятник два вояки 1 УД, що втратили в боях за Штраден Коґель зір. І знову на цвинтарі героїв мертвеча тиша, виструнчені ряди могил і всеобіймаюча сильветка янгола з нашого пам'ятника. — „Ми багато брали, — каже до мене Мирон Левицький, — але сьогоднішні переживання потрясли мною до глибини". І не тільки наш канадійський гість це каже...

Поклін друзям,

поляглим і похованим тут на інших трьох більших цвинтарах, виповнив пополудневу програму. Вузькими серпентинами Стирії мчала цього дня наша автоколона, проводжена мотоциклістами — українськими робітниками з околиці. Панахида на могилах в Ґнасі, „Видиш, брате мій", молитва і знову бріскіт запалюваних моторів і легкий шум автоколони. Ми в Ст. Стефані.

Назустріч, уставлений перед брамою цвинтаря, українській групі підходить п'ятисотчленна (500) процесія місцевого населення, на чолі з чотирма австрійськими священиками. Панахида над могилами нашої чоти (коло 30 могил, ціла чота, яку попровадив на вічний спочинок до Всевишнього незабутній хор. Мирон Танчак), німецька промова голови Братства, плач жіноцтва і мужчин і знову „Видиш, брате мій". Справно, як колись при війську, навертають автомашини, і колона знову мчить 27 кілометрів до Траутмансдорфу. Праворуч від цвинтаря, на фоні блакиті погідного, передвечірнього неба гостро зарисувався контур замку Ґляйхенберґ, ще далі — вершок Штраденкоґель, два пункти, що коштували нам стільки крови. Тут востаннє цього дня несеться колишнім побоєвищем „Вічная пам'ять", кінчається відвідини в наших поляглих друзів: відвідини з організаційною прецизністю годинника; навіяні найглибшими християнськими, людськими і національними почуваннями; віддання пошани нашим поляглим при сердечній поставі австрійського населення, а зокрема комбатантів.

Завдяки великодушній, масовій підтримці української еміґрації Братство кол. вояків 1 УД могло частинно сплатити довг нашим поляглим товаришам зброї і в цей спосіб заманіфестувати, що пам'ять поляглих воїнів дорога і близька цілій українській спільноті.

Л. О. О.

МОВНІ ГЕРЦІ

Ще й ще раз вертаємось до „пекучої" теми наших газетних дискусій — чистоти й правильности нашої мови в наших друкованих виданнях. Здається, вдячна і вельми корисна тема, і ще здається, що кожне нове слово в цьому загальному хорі спрагнених поправної літературної мови мало б полишати свій слід і якось тую справу поліпшувати. Та це тільки здається. Бо й досі глухі на заклики видавці пускають між люди книжки, писані мовою, якою „в нашому селі говорять", а чимало авторів вважають нижче від своєї гідности перед тим, як здати рукопис до друку, віддати його на перегляд мовно - літературному редакторові (як то в цілому світі робиться), бо кожний з цих авторів непохитно переконаний, що українську літературну мову знає тільки він один, а „стороннє око", яке могло б знайти той чи інший недогляд чи таки й помилку в його рукописі, — зовсім йому непотрібне.

Як відгомони мовних герців з-перед „єдиноправописної доби", лунає у нас брязкіт мечів, якими марно силкуються оборонці „своїх правописів" здобути загальне визнання для власних мовних уподобань. Замало нам клопоту з календарем, ні — давай ще й правопис змінювати, давай отут, на еміґрації, викидати бідолашний апостроф, бо, мовляв, якщо буде „м'ясо" з апострофом, то на дідька таке м'ясо мені й здалося. Алеж направду, чи варто в наші дні, коли на лезі історії стоїть доля України, витягати на світ Божий жалюгідну проблему апострофа, щоб вимірювати й обчисляти, скільки то „про" і „контра" зависло на тій безневинній закарлючці, — апострофа, якого прийняли і схвалили УВАН і НТШ на рідних землях, УВАН і НТШ в екзилі, до якого звикла на всіх українських землях ціла ґенерація! -

Немащо казати — мова наших часописів недобра. Звичайно, в усіх цивілізованих країнах, де виходять часописи, мова газетна гірша, як мова книжкова. Навіть у тій самій країні мова одних газет краща, а інших гірша. І це зрозуміло, коли взяти під увагу умовини, в яких підготовляється до випуску газету і книжку. Одначе, у нас, сказати б, розрив між мовою книжковою і газетною далеко більший, як в інших народів. І це також зрозуміло, коли зважити на те, що з нашої газетної трибуни виступають лемко поруч полтавця, кубанець поруч львов'янина, а перемишляк поруч харків'янина, — коли виступають люди не завжди високописьменні, люди, яких віками намагалися наші вороги відірвати одне від одного, щоб говорили вони не по-українськи, а по-московськи чи по-польськи. Ми дуже меткі на критику нашої газетної мови і хапаємось кожного у ній прогріху, щоб його виставляти на осудовище, а проте не вміємо як слід оцінити по заслузі, яких же величезних осягів здобули ми в практичному, сказати б, усоборнені нашої мови, найпершою ознакою чого є органічно єдина мова, якою ми тепер пишемо і яку плекаймо.

Цілком зрозуміле почуття невдоволення, яке охоплює читача газети, коли натрапляє він у ній на коректорські помилки, що затемнюють чи перекручують зміст написаного, або на неправильні вирази чи неукраїнські слова. Читач доброї волі, який хоче бачити свою газету ліпшою, ніж вона є, не шкодує труду, щоб написати до редакції цієї газети листа із своїми заувагами. Такий читач допомагає своїй газеті — і вона його зауваги з вдячністю приймає до відома.

Ось один з читачів, який любить і шанує свою мову, ділиться в листі до редакції своїми сумнівами щодо уживання деяких слів і подає деякі поради, що, на його думку, мають поліпшити мову газети. Редакція йому відповідає: „Дякуємо за Вашого цінного листа. Ви помиляєтесь, пишучи, що Ваші зауваги не будуть мати для нас ніякого значення. Навпаки, ми уважно їх розглянули й обговорили. Ви пишете, що, замість слова „поводяни", якого ми уживаємо, слід писати „повеняни". Хоч в українській мові є два слова на означення того самого явища — повідь і повінь, але вживаємо ми на означення людей, що потерпіли від цього стихійного лиха, слова „поводяни" тому, що воно широко прищепилося в літературній мові, та й звучить ніби краще, як „повеняни". Ви пропонуєте замість „збірщика" вживати „збирача". Цілком з Вами погоджуємось, бо слово „збірщик", що запанувало у нас останнім часом в поточній мові, має не український, а московський наросток. Маєте рацію, що вислів „винесено ухвалу" — штучний і звучить не по-українськи, а ліпше писати „ухвалено" чи „вирішено". Також „належить прислати" — форма не літературна, а натомість маємо, як Ви слушно зауважуєте, „треба", „слід прислати". Чистота мови є справа, якої ми день-у-день пильнуємо, але в такому великому щоденнику, як „Свобода", та ще при наявній кількості редакторів — річ дуже тяжка всі прогріхи наших дописувачів виправляти..."

Многолітня передплатниця газети, „стара еміґрантка", для якої наша газета — її друг та порадник і честь якої для неї дорога, —пише: „... При тій нагоді просила б-им пояснити мені, чому так часто уживаєте зукраїнізованих англійських слів, як, наприклад: пермаментно, зафіксувати, комфортабельно та багато иньших. Та ми тут 50 літ і старались не уживати чужих слів навіть в поточній розмові. А тут літерати, доктори, декотрі пару літ як при-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Хто в першій чвертині життя
Знання не здобув,
А в другій чвертині життя
Майна не здобув,

А в третій чвертині життя
Хто чесним не був,
Той скаже в четвертій: „Бодай
Я на світі не був!"

ІВАН ФРАНКО
(Із збірки „Мій Ізмарагд")

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(54)

Кость Кисілевський

НАУКОВІ ПРАЦІ ІВАНА ФРАНКА

Франко високо оцінює невільничу лірику Шевченка, що „доходить до найвищих вершин трагічної простоти і зворушливої щирости", а між епічними творами Шевченка визначує як правдиві перлини поеми: „Петрусь" і „Княжна". Автора „Царів", „Неофітів" і „Марії" називає „вільнодумцем вроді старих християн, у яких з основною релігійністю в'яжеться протест проти царського деспотизму і соціяльної несправедливости". „Исторію Русовъ" називає твором Антона Полетики з Полтавщини, депутата для виготовлення конституції України в 1765 році, що стояв на становищі самостійности її. Сьогодні ця думка має трохи іншу розв'язку. Цікаві його думки про галицьке відродження в тридцятих і сорокових роках XIX ст., що в „Русалці Дністровій" знайшло вираз нових, щиронародних і слов'янофільських змагань молоді. Про Марію Марковичеву як письменницю Франко не відразу виробив собі справедливу думку, приписуючи авторство оповідань її чоловікові. В „Нарисі" оцінив їх дуже високо зокрема оповідання „Ледащицю", „Інститутку" та „Три долі" з психологічного та соціологічного становища. Марковичева ,ні в якім разі не була родовитою московкою, і вже в дитячих літах, як можна бачити з її російського оповідання „Записки Причетника", мусіла бути добре обзнайомлена з українською мовою і з побутом українського люду. Цей погляд дуже оригінальний і цінний. Високо оцінив Франко повісті з реалістичним зображуванням життя особливо Панаса Мирного, поруч Івана Нечуя Левицького й Бориса Грінченка.

На вступі до „Нарису" Франко вірить, що „Бог дасть йому попрацювати ще для добра народу..."

Як продовження до „Нарису", Франко видав як IV том „Писання І. Франка" літературну працю п. з. „Молода Україна ч. І. Провідні ідеї й епізоди". На вступі поет зазначив, що вона постала ще в 1901 р. як доповідь у Перемишлі. Це мав бути початок передруків із поля літературної критики та публіцистики.

Франко виходить із становища обсерватора літературної творчости, яка, на його думку, розвинула мову, поетичну форму та обсяг інтересів. Він показує, як розвивався впродовж 20 літ рівень нашої цивілізації, сила нашого національного почуття. „Ніколи досі на ниві нашого слова не було такого оживлення, такої маси конфліктів суперечних течій, полеміки різнородних думок і змагань, тихих, але глибоких переворотів." Потім застановляється над ударом, якого зазнала Україна (Східня) наслідком указу з 16 травня 1876 р. Вона збайдужніла, а під впливом соціялістичних теорій одна частина найгарячішої молоді перейшла до повної неґації всякої народности, бо всякі економічні питання були за їх думкою безмірно важніші, а далі плекання національної окремішности називала реґресом. В Галичині процвітало москвофільство, а народовецький табір не мав ще сили боротись проти обох течій. У святкуванні Шевченкових роковин, у виданні кількох книжечок „Просвіти" та шкільних учебників народовецька партія бачила все, що треба було для народу зробити.

Одиноким тоді талантом в поезії був Федькович, в науці Огоновський, в політиці Куліш. Тому Франко підкреслює тут велике значення в розбудженні проґресу М. Драгомановим в 70-их роках. І „Дѣло" під редакцією В. Барвінського, і „Зоря" з Партицьким на чолі стають основою „рутенства", тобто згоди з австрійськими урядовими чинниками. Львівське студентство, згуртоване у товаристві „Дружній Лихвар", займається більше розривками та політикуванням, ніж наукою. На той час припадають також заходи Куліша, щоб погодити поляків і українців, але невдатні, бо Куліш не знав галичан і не вмів ужити відповідного заходу. Але після застою і пригноблення почався ґенераційний процес.

Богдан Чехут

ГОЛОД*

Пишу ці рядки під враженням щойно прочитаної книжки п. з. „Географія голоду".** Не буду тут переповідати чи аналізувати зміст тієї прецікавої книги, можливо, що зроблю це на іншому місці, зазначу тільки, що вона має побіч, просто революційних розділів, також і слабі місця, а деякі частинй своїм невірним представленням дійсного стану справи і однобічним насвітленням — тенденційно шкідливі!

Свої міркування буду розвивати на тлі дослівно кількох речень одного із вступних розділів книги, які позволю собі „власними словами" переповісти. Отже, автор пише, що дві третини населення земної кулі хронічно, бо цілими століттями недоїдає або таки просто голодує і що від того недоїдання або голодування рік-річно гине більше людей, ніж від таких страшних катаклізмів, як світові війни або всі пошесті, разом взяті.. І хоч голодова проблема вже від століть гостро актуальна, хоч охоплює величезні географічні простори і тягне за собою мільйони людських жертв, її й досі „соромливо промовчують, закривають і до публічного відома, не подають. Грають в тому ролю різні моменти політичного, економічного, колоніяльного і т. п. порядку і над тим зупинятися не буду, тільки підкреслю те характеристичне місце, про яке вже вище згадував, а саме: голодова проблема без огляду на свою актуальність настільки невивчена, що коли в 1945 р. переможні війська альянтів поступово займали територію Німеччини і відчиняли брами концентраційних таборів, то тоді висококваліфікований медичний персонал американської армії і Міжнародного Червоного Хреста станув безрадний перед купами напівживих ще людських кістяків!

Почалася надзвичайно енергійна рятункова акція, пробували всіляких метод, як напр., вливання відповідних харчів сондою, впорскування і т. п., а наслідки були трагічні. Масово вмираючі жертви тієї рятункової акції у передсмертних судорогах лебеділи, що це чергове найбільш вирафіноване знущання над ними! І багато — багато людей згинуло додатково, поки лікарі вкінці зробили таке, здається, просте відкриття, що найменше в даному випадку

Так отже, звідсіль і починаю. Модерний медичний персонал стояв безрадний перед жертвами найбільш „модерного" геррекрольку, а багато — багато разів стояв безрадний і я, рядовий ветеринарний лікар, перед своїми „пацієнтами" — жертвами двох божевільних доктрин.

Безрадний стояв я на базі „Заготскота", де повільною, але неминучою смертю гинули кістяки, прожерті лишаями й вошами, душені безупинним кашлем від легеневих паразитів, в сто відсотках хворі на нечувано злосливу форму гранульозного кольпіту, в вісімдесяти відсотках реагуючі на туберкулін і в шістдесяти відсотках реагуючі на абортрин. (В міжчасі тов. директор висилав до області „зводки" про те, скільки тонн живої ваги прибуло!!!).

Безрадний стояв я на базі „Укрптахопрому", де одного тільки дня згинуло 600 чубатих і зозулястих, а рівночасно по цілій Західній Україні гарячково працювали телефони і телеграфи за — нарядом на корми, дармащо місцеві магазини тріщали від нагромадженого збіжжя.

Безрадний стояв я на скотарських фармах новоснованих колгоспів.

Безрадний у не менш знаменитих „ліґеншафтах . . ."

Безрадний біля вилядуваних транспортів великої рогатої худоби (ВРХ), коней, овець, свиней, що то їх німці під час відступу вивозили із східніх і центральних українських земель і тимчасово розміщували по своїх „ліґеншафтах". З величезним, немилосердно випаленим на шиї „О" (ця процедура відбувалася на граничній станції Генеральної Губернії — Броди). Останками сил виходили ці тварини з вагонів, щоб зараз же після вилад'вання або в найближчих днях згинути з тавром „Ост", подібно, як і їх хазяїни, нещасні колгоспники на каторжних роботах в Райху . . .

Безрадний стояв я багатобагато разів більше!

А тепер покину еґоїстичногохштаплерське „я" і перейду на громадсько - суспільницьке „ми".

З чистою совістю можу сказати, що в подібних випадках безрадними стояли всі ми, яким довелося працювати за фахом на Рідних Землях в жахливі роки війни, голоду, колективізації. Всі ми могли б розказати безліч подій просто неймовірних для привичного до впорядкованих відносин громадянина, коли то від нас, інколи під дулом револьвера вимагалось якогось чудотворного оздоровлення, бо ми ж ветеринарні лікарі — специ

* Стаття з „Інформ. Листка Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів" ч. 1, 1955 р.

**) Georgraphy of hunger by Josue de Castro, chairman, Exec. Council, Food and Agriculture Organization (FAO) United Nations. Boston 1952, page 310.

шкодить пісне молоко . . .

патріоти родіни, або ж вороги народу саботажники . . .

І всі ми після деякої призадуми дійдемо, мабуть, до висновку, що проблема голоду тварин — невивчена! Невивчена, мабуть, ще більше, ніж у царині людської медицини. Чи це не парадокс? Тваринний світ, який поклав і далі кладе гекатомби на жертівнику експериментальної фізіології, патології, фармакології, дієтетики і т. д., тваринний світ, якого всесторонньо вивчають з становища громадської гігієни, економіки, стратегії тощо, тваринний світ, який впарі з людиною переходив і переходить страхіття всіх катаклізмів, піонерських маршів на терени нових поселень по пісках пустині чи вічних ледах Арктики — він не удостоївся і досі якоїсь всесторонньої монографію про голод!

Що правда, мало не при кожнім захворюванні підкреслюють в його етіології недостатнє або невідповідне скомбіноване віджвлювання а в розділі „терапія" кладуть належну вагу на дієтетику. Величезної літератури дочекалися т. зв. авітамінози, а також т. зв. укритий голод — отже відсутність деяких необхідних складників поживи, мінеральних солей, а то й т. зв. німецького „шпуреле-менте" (нашої назви не знаю) — (сліди первнів?), але й досі нема (принаймні я не чув) якоїсь студії, де вихідним моментом міркувань був би тільки голод! Отже, вплив голоду на розродчу і генетичну справу, на клініку внутрішніх, заразливих, паразитарних, хірургічних і т. п. захворювань з патологічною анатомією включно, на продуктивність праці, м'яса, молока, шкіри, вовни, хутра і т. д., а впарі з тим на гігієну й вартість прохарчування людини і т. д. — одне слово, на цілість ветеранарної проблематики, при чому ще раз підкреслюю, що під словом „голод" треба розуміти, не тільки той правдивий — стихійний голод, але й т. зв. укритий, зв'язаний з невідповідним чи недостатнім складом кормів.

І тут першорядного значення набирає ґрунтознавство і проблематика девастації ріллі чи сіножаті, хемія почви і т. п. допоміжні науки.

Пощо я те все пишу? Отже пишу цілево до скромненького, дуже часто недоцінюваного, циклостилевого „Інформаціного Листка".

Чому? Бо він — український! А нашу Батьківщину сміло можемо назвати величезною досвітньою лябораторією голоду!

Це вам не вічно голодний Китай чи Індія, це житниця Росії і Европи, яку систематично виголоджують всякі „освободителі". І тому хто як хто, але саме українські фахівці мають належний досвід в ділянці голоду, отже про нього писати компетентні і писати повинні. Чи ж не в Україні появилося знамените захворювання „Н", що то йому пізніше, після зліквідування леґіону українських ветеринарних лікарів, причеплено вчену назву „стахиботрикозис", а вчений дослідник Горленко через нього увійшов у світову ветеринарну літературу? Чи ж не наш вчений проф. Гжицький у Львові прослідив т. зв. голодову гемоглобінемію у коней, а другий, що також працював у тій ділянці — доцент Львівського Ветеринарного Інституту, Парнес? Чи ж не їздив кол. Базар ліквідувати якусь „невідому" пошесть коней у Яворівщині голодної весни 1942 року? А скільки досвіду, записок, може, й готових праць мають наші професори, які стояли віч-на-віч тих проблем, тільки не сміли назвати їх голодом? І, чи, вкінці, для тих в найвищій мірі виголоджених тварин немає якогось

„пісного молока", яке було рятунком у конц. таборах? (пам'ятаю, як то я звернувся за порадою до проф. Гжицького, що робити із переголодованими кіньми, то відповідь звучала: „Давайте сіно"! Але від сіна ті коні скоріше погинули, ніж без сіна . . .

Дому коротко спрезизую мою пропозицію. Українські ветеринарні лікарі, які живуть у вільних країнах, повинні дати науковому світові монографію про голод! Всебічну, вичерпну, оперту на трагічних переживаннях в голодовій досвідчальній лябораторії — Україні!

Я вірю, що коли книгу належно опрацюється і напишеться по-англійськи, то найдеться хтось, що схоче її видати.

І я вірю, що поява такої книги буде революційною в наукових колах, а для нашої справи принесе — хоч і посередньо — більше користи, ніж сотні всяких меморіялів . . .

Тільки написати й повинен хтось більше компетентний від мене. А всі ми допоможемо.

МОВНІ ГЕРЦІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

їхали, а вже не мають слів на означення чогось, що дотепер були в нашім словнику . . . Ще булоб богато до писання, але може тепер писовня змінилась, бо иньша ґенерація урядує . . ."

Чи не має великою мірою ця давня читачка рації, закидаючи нашим літератам надмірне уживання чужих слів? Звичайно, повикидати їх геть з літературної мови не можна — у відповідних контекстах годі обійтися без цих слів, що ввійшли в нашу літературну мову, як інтернаціональні слова. Але в поточній мові, в неспеціяльній статті чи не краще було б уживати замість комфортабельний — вигідний, зручний, замість перманентний — постійний, безперервний, замість фіксувати — остаточно встановлювати щось, відзначати, записувати, закріплювати, а в вузько американському значенні цього слова — приводити до ладу?

Подані вище уривки з двох листів — приклади конструктивної критики, вияв доброї волі і результат бажання, щоб наша газетна мова стала кращою, як вона є.

На жаль, такі листи потопають в інших, неконструктивних, ми б сказали навіть, східних листах, якими їхні автори хочуть вщипнути наші редакції, — ага, мовляв, попались! То ще пів біди, коли такі листи пише „сірий читач", але куди гірше, коли складає їх людина, що тішиться званням журналіста, поета чи письменника, — тобто люди, для яких мова є головним знарядом у їхній праці.

Ось, наприклад, лист одного з представників такої категорії „критиків". В гострій і безапеляційній формі він пропонує редакції не вживати в своїй практиці таких слів, як: опрокидувати, бувший, около, одобрювати, засипувати, властитель, похоронне заведення, Александер і аптечний, бо, мовляв, ні в яких українських словниках цих слів він не зустрічав. Не можна не погодитись з автором цього листа, що сучасна літературна мова, замість цих слів, рекомендує уживати відповідно: спростовувати (заперечувати), колишній, коло (біля), схвалювати (ухвалювати), засипати, власник, похоронний заклад, Олександер і аптекарський. В мовній практиці звичайно таких слів і уживається. Проте, автор листа, який твердить, що „ні в яких словниках він цих слів не зустрічав", як виходить, не завдав собі труду заглянути в правописний словник Голоскевича чи Панейка, бо якби заглянув, то переконався б, що є в українській літературній мові і „аптечний" і „аптекарський" — кожне з своїм значенням. Найгірше ж те, що цей „конструктивний" критик на початку свого коротенького, але дуже суворого листа, пишучи „нашвидкуруч проглянув Вашу газету", самдопустився дуже прикрої помилки супроти уживання слова. Як то випливає з сенсу самого словосполучення, „нашвидкуруч" можна щось зробити руками — нашвидкуруч щось спекти, написати листа, але не проглянути (переглянути?). Бо дивляться і переглядають люди щось не руками, а очима. Отож, суворому критикові треба було б пам'ятати відому сентенцію про лікаря, що, сам себе не вилікувавши, брався лікувати інших.

Невесело також стає вдумливому читачеві, який любить і знає свою мову, коли „критик з ім'ям" в безапеляційній формі закидає Богу духа винному авторові незаподіяні ним мовні прогріхи чи приписує йому авторство, яке належить комусь іншому, сам не розібравшись у справі доладу. Так сталося недавно в одній, зрештою, добрій рецензії на книжку, в якій рецензент, як „новотвори" автора, наводить такі відомі в літературі слова, як неприторенний, загарливість, поворітьма, високодумність та ін.

Але буває й ще гірше. В одному ілюстрованому місячнику вміщена була рецензія на читанку „Золота Брама". Рецензія необ'єктивна, причеплива і подекуди неуґрунтована. Необ'єктивність її разить тим більше, що в тому ж самому видавництві, в якому виходить цей журнал, видано „конкуренційну" читанку. Так от, в цій рецензії, як нібито неправильну форму, ужиту в критикованій книжці, підкреслюється вираз „по-російськи". Мовляв, то є форма непоправна, а писати треба лише „по-російському, по-турецькому" та ін. Така безграмотна рецензентова заувага — це вже не „нашвидкуруч проглянув" згаданого вище письменника, а щось глибше: це вже дискредитація нашого друкованого слова в очах довірливих читачів. До речі, в дитячому журнальчику, що виходить в цьому ж видавництві, редактор, який так дбає за чистоту мови, залишає в передруках совєтських авторів такі чисто російські слова, як „уроки", що в українській мові означають зовсім не лекції, а щось інше, що має більше спільного з відьмами і іншою нечистою силою, як з школою.

Які ж з того всього висновки? Висновки дуже прості: таки мусимо дбати за чистоту і правильність нашої мови, але дбати не так, щоб внаслідок того дбання її ще більше засмічувати. І ще: у цій справі передусім мусять забирати голос фахові люди — практики мовознавці і філологи, яких досі чомусь найменше чути.

В. С-ко

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бофало, Н. Й.

З Українського Музичного ІНСТИТУТУ

Відділ УМІ в Бофало закінчив перший рік свойого існування пописом учнів та річними іспитами, які й цим разом відбулися під проводом директора Централі, проф. Р. Савицького.

Так попис, як і іспити виказали великий поступ в науці учнів, що є доказом, що навчання йде правильним шляхом та що учителі, як і учні вкладають максимум праці, а це дає запоруку, що Відділ у Бофало стане незабаром одним із кращих відділів УМІ, де діти не тільки навчаться „грати" на інструменті, але навчаться пізнавати стиль, розуміти та переживати зміст музики та відповідно до того відтворювати музичні твори.

На пописі виступали учні кляс фортепіяну управительки Відділу Г. Лагодинської-Залеської та п-ні Т. Депутат. Малий гурток дітей (першого та другого року нижчого курсу) виповнив півторагодинну програму попису, на яку, в першій частині складалися переважно твори клясиків (Бах, Бетговен, Моцарт, Клементі, Куляв, Шуман, Бурґмюллер). Другу частину програми виповнили твори українських композиторів: Барвінського, Соневицького, Верковича, а на кінець — Нестора Нижанківського: — „Твори для молоді", яких виконання молоді адепти музичного мистецтва поділили між себе.

Ціла, без вийнятку програма була виконана з пам'яти. певно і свобідно, а під оглядом технічним і стилевим — дуже добре. Слід назвати поіменно А. Якубовського, А. Мосійчука, Р. Породка, С. Осадцу та У. Тисовську, які дуже добре вив'язалися зі свого завдання.

Після закінчення іспитів, — проф. Савицький, бажаючи зацікавити ширші круги бофалівської громади справою музичного виховання нашої молоді, виголосив цікаву доповідь в залі церкви св. о. Миколая, на тему доброго та недоброго навчання музики, виказуючи різниці між одним і другим та звертаючи увагу на те, яку кривду можуть зробити батьки своїй музично-талановитій дитині, коли не бачать тієї різниці.

В дальшому ході доповіді — проф. Савицький інформував приявних про великі досягнення УМІ, доказом яких був цьогорічний, перший концерт визначних учнів Централі та Відділів УМІ, що стояв на дуже високому рівні, та нав'язання контакту з американськими музичними школами, учителі яких з великим признанням висказувалися про рівень уміння учнів УМІ.

Накінець проф. Савицький з великим вдоволенням висловився про вислід іспитів у бофалівському Відділі, підкреслюючи факт, що учні, так кількісно, як і якісно, зробили дуже багато за останнє півріччя та всі одержали оцінку поступу „дуже добрий".

Роман Ставничий.

ПЛАСТОВІ ІМПРЕЗИ НА „НОВОМУ СОКОЛІ"

Заходами Пластприят'у, Пластової Станиці Окружної Таборової Комісії та Пластової Таборової Команди — на „Новому Соколі" в Норт Колінс, Н. Й., відбулася в днях 14 і 15 липня ц. р. зустріч пластової молоді з українським громадянством округи Воффало, Клівленд та Рочестер.

Офіційну частину відкрив Ю. Осадца, голова Пластприяту в Вофало, а змістовну промову до пластової молоді виголосив Сірий Лев. Виголошено теж багато привітів від центральних та місцевих установ. З привітів видно, що Український Пласт мав широку піддержку всього українського громадянства. Церемонімайстром під час імпрез був М. Кавка, пластун сеньйор з Клівленду.

З усіх точок, що їх виконала пластова молодь, слід підкреслити виступи пластової молоді з Лорейн-Огайо у виконанні народніх танків, сольоспівів та веж під проводм Р. Клос, пл. сеньора і І. Дубас (Пластприят).

Група з Лорейну мала також власну оркестру, яка пригравала до народніх українських танків — оркестра під проводом В. Дейчаківської. Приявних на стрічі біля 800 осіб.

28 та 29 липня 1956 в цьому таборі закінчили таборування 120 пласт. молоді На закінчення таборів влаштовано окрему програму.

Новий Сокіл положений 24 милі від Воффало. В таборі побудовано в цьому році новий будинок та допроваджено воду й влаштовано туші. Працю перевела Станиця при співучасті громадянства м. Вофало та Рочестер. Будинок безкоштовно побудував Я. Гулик при допомозі фізичної праці інж. Пашковського, інж. Я. Пришляка та інших. Водну інсталяцію та туш перевели Ю. Коссовський та інж. Пашковський, д-р Сайкевич, інж. О. Ховайло та інші. Перший адміністраційний будинок безкоштовно побудував перед кількома роками М. Борачок при помочі батьків пластунів з Бофало.

Кухню вибудував також безкоштовно В. Демків.

Пластова Таборова Команда плянує в слідуючому році розпочати будову басейну та спортової площі. Є також місце для відпочинкової Оселі, але на це треба вкладу капіталу та робочих рук. Все це однак знайдеться, якщо будуть в цьому напрямку пороблені відповідні заходи та приготування. Слід підкреслити, що місцевість надається на таборування. Оселя положена також недалеко озер та водоспаду Ніяґари, а це дає змогу розвитку та розбудови Оселі.

ОХО

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Щоб не призабути!

У 150 ч. „Свободи" з 8-го серпня 1956 р., у „Збірці праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13 травня 1956 р.", згадує д-р Кость Кисілевський у 43-ому фейлетоні („Наукові праці Івана Франка") між почестями, наданими Великому Каменяреві, також про почесне членство в Т-ві „Просвіта" у Львові, надане йому 1913 року.

Для повнішого образу про зміну поглядів тогочасного старшого громадянства в оцінці величі Франка, вважаю за доцільне доповнити цю згадку Вельмишановного Автора дотичної студії тим фактом (занотованим не тільки у протоколах і сучасній пресі, але й в історії рідного шкільництва — „50 літ Рідної Школи"), що між тридцятьма почесними членами Т-ва „Рідна Шокла" в даному часі „Руське Товариство Педагогічне") ввійшло 1913 р. ім'я Івана Франка як почесного члена. Відомо, що заслуги Івана Франка на полі українського шкільництва й виховання були такі самі великі, як майже в кожній іншій ділянці. На це складаються не тільки деякі окремі замітні твори, але й порозкидані в різних його творах думки на виховні теми.

А проте й активно включився був І. Франко в працю „Рідної Школи". Коли в початках своєї діяльности (1880-1890 рр.) „Рідна Школа" кинулася, щоб духово двигнути сучасне українське жіноцтво (для якого в той час не було державних шкіл), то за ініціятивою „Кружка Львівських Дівчат" почала в січні 1893 р. запланованих 40 викладів з української історії й загалом з українознавства. Поміж прелеґентами (Олександер Барвінський, Володимир Коцовський, Михайло Пачовський, Василь Тисовський, Осип Маковей) знаходимо ім'я „нового професора львівського університету, Михайла Грушевського" та — Івана Франка. Його ім'я збагачувало також значення одинокого на той час українського двотижневика „Учитель", що, як орган „Рідної Школи", виходив від червня 1889 року до початку першої світової війни. (1914 р.) в товаристві таких педагогів, як д-р Остап Макарушка, Роман Заклинський, д-р Іван Копач, д-р Василь Щурат, М. Гехтер, Степан Ковалів (був теж почесним членом „Р. Ш."), Григорій Шерстюк, С. Черкасенко, Михайло Грушевський, Я. Чепіга, Волод. Шухевич та багато інших визначних письменників і виховників.

Почесне членство в „Рідній Школі" вважалося на той час (і пізніше) за особливе відзначення, бо це товариство займало в українському культурному розвитку Галичини, а то й поза її межами, важливу й відповідальну позицію. І хоча в першому чвертьсторіччі своєї діяльности „Рідна Школа", так сказати б, щойно на добре „розмахувалася" до праці, то, підсумовуючи її діяльність вже за той час, писав одинокий тоді на Україні щоденник „Діло" (2 березня 1904):

„Діяльність та, як вказують понижчі дані, справді благодатна для нашої народньої справи так, що Товариству Педагогічному судилося сповнити ті задачі в нашім просвітнім розвитку, до яких властиво обов'язані публічні власті".

У випадку І. Франка надана йому почесть була тим ціннішою, що в той час засідали в управі „Рідної Школи" в більшості люди клерикально-консервативні, а все ж вони вважали, що іменем Франка підносять вартість і керованого ними товариства. І „Рідна Школа" удостоїлася теж прилюдного признання від І. Франка. В своєму „Нарисі українсько-руської літератури" (Львів, 1910, стор. 345) він написав:

„Досить рухливости у 80-их роках розвинуло новозасноване Руське Товариство Педагогічне, що 1884 р. розпочало своє видавництво популярно-наукових книжечок."

Цих кілька стрічок бажав би я докласти до вінка слави Великого Франка.

Остаю з правдивою пошаною

Лев Ясінчук.

Ню Йорк-Бруклин 10 8. 1956.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Національна продукція встановила новий рекорд — 408 більйонів в річному відношенні

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що національна продукція в другій чверті цього року (квітень-червень) встановила новий рекорд і в річному відношенні виносила 408,000,000,000 долярів, на 5,000,000,000 долярів більше в порівнянні з першою чвертю цього року і на 21,000,000,000 долярів більше в порівнянні з тим самим часом 1955 року. Під національною продукцією розуміють вартість виконаної праці в тому часі. Річне відношення обраховується тим способом, що продукцію з одної чверти множиться через чотири. Департамент торгівлі в своєму звіті ствердив, що одна половина з цього збільшення в другій чверті цього року виникла тому, що зросли в тому часі ціни, і тому за дійсне збільшення треба вважати тільки 2,500,000,000 долярів. Збільшення національної продукції сталося при одночасному зменшенні продукції в автомобільному і будівельному промислах. Прибутки консументів в другій чверті цього року також встановили новий рекорд і збільшилися на 7 відсотків, а коли прийдеться узглядняти зріст цін — то на 6 відсотків. Особисті прибутки в другій чверті виносили в річному відношенні 323,000,000,000 долярів, — на 5,500,000,000 долярів більше в порівнянні з першою чвертю цього року.

Атомовий реактор діяв без перерви 1,600 годин

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії повідомляє, що атомовий реактор, який був прототипом того реактора, який витворює електричну енергію для атомового підводного човна „Навтілюс", діяв без перерви 1,600 годин. Ці досліди відбувалися на пустині в стейті Айдаго, і там ствержено, що „Навтілюс" впродовж того часу міг був обплисти попід водою цілу нашу землю та ще додатково доплисти до Арктики. Комісія Атомової Енергії твердить, що досі не було в історії світу такого джерела, яке впродовж такого довгого часу постачало б силу для руху на морі, землі чи в повітрі без додаткового пального. Цей досвід стверджує, що „Навтілюс" та інші атомові підводні човни зможуть плисти попід водою з найбільшою швидкістю майже без обмеження щодо часу. Випробуваний атомовий реактор на пустині Айдаго дістав тільки на початку досвіду пальне (уран), якого не зужив до кінця досвіду. Найдовша плавба „Навтілюса" тривала 206 годин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Т-во Т. Шевченка, Відд. 64, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 18-го серпня, о год. 7:30 веч., у п. Вінярського на Мейн ст. Просимо всіх на збори. — І. Бурней, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Б-во св. Димитрія Відд. 288, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го серпня, зараз по Сл. Божій. Проситься членів прибути і вирівняти свої вкладки. — М. Брус, предс.; В. Заґвойський, кас.; Д. Мушастий, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Т-во Запорозька Січ Відд. 342, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го серпня, о год. 2-ій по пол., в залі церковній. Проситься членів явитись на означений час. Проситься членів не приносити грошей до хати секретаря, тільки на збори. — Гр. Воляниський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Макович, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 42, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19-го серпня, о год. 2-ій по пол., в У. Н. Домі при 237 Hope Ave. Просимо всіх членів прийти бо є важні справи до полагодження. — В. Марущак, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Дністер" 430 Відд., повідомляє своїх членів, що побір складок за серпень відбудеться в суботу, 18-го серпня, від год. 7-ої до 9-ої веч., в Укр. Клюбі при 24-ій і Бравн вул., і в неділю, 19-го серпня, від годин 11:30 до 1:30 дня, в Укр. Клюбі при Френклин вул. Просимо вирівняти залеглости і забрати чеки дивіденди. — Управа.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ, Відд. 8, повідомляє своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 19-го серпня, в залі Клюбу при 13 Washington St., о год. 2-ій по пол. Просимо всіх членів явитися, бо будемо радити над 40-літнім ювілеєм нашого Т-ва, що припадає цього року і є інші важні справи до обговорення. Приймаємо членів без вступного як до Союзу так і до Т-ва. — П. Гарасимів, предс.; В. Маньдзій, секр.

Шикаго — місто конвенції Демократичної партії. Загально підраховується, що понад 12,000 осіб приїхало на цю конвенцію, включно з одною тисячкою кореспондентів та фотографів. Усі вони заповнили у великій мірі місцеві готелі.

Переговори про перемир'я між ґанґстерськими групами в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. — В Ню Йорку відбулися переговори про перемир'я між двома групами ґанґстерської молоді, які розпочали „війну" після поранення двох юнаків. Представники груп молоді, з одного боку „спортовців" і „чарівників", а другого „смоків" погодилися зійтися на переговори в справі перемир'я, бо інакше вибухла б „війна" не тільки між ними, тобто в східній частині Мангеттану, але й між їхніми прихильниками в Брукліні і Бронксі. До цих груп молоді належать в більшості юнаки негритянського і порторіканського походження. До нарад в справі перемир'я причинилися представники церков і Ради Молоді, які не хочуть допустити до дальшого проливу крови. Медіятором в цих переговорах виступає бувший асистент прокуратора Пітер М. Бравн, а в них беруть участь і представники старшого громадянства, між ними і два священики. Переговори відбуваються за закритими дверми. Члени організації „смоків" віддали кров для лікування поранених ними „чарівників".

Хочуть підвищити ціни за їзду залізницями

Вашингтон. — Залізничі лінії „Ню Йорк Сентрал", „Пенсилвенійська Залізниця" та чотири інші залізничі лінії в східних стейтах внесли прохання до Міжстейтової Торговельної Комісії про збільшення цін за їзду. Квитки на їзду в звичайних вагонах подорожчали б на 5 відсотків, а їзда в „пульманах" коштувала б на 45 відсотків більше в порівнянні з теперішніми квитками. Коли б Міжстейтова Торговельна Комісія погодилася на цю запропоновану підвишку, то їзда в вагонах першої кляси коштувала б більше як літаком. Залізничі лінії заявляють, що треба конче збільшити ціни за їзду залізницями, бо вони є дефіцитові, і цей недобір треба покривати з прибутків від товарових поїздів. Представник МТК заявив, що невідомо, чи ця комісія погодиться на підвищення ціни квитків та навіть якби це і сталося, то воно було б за кілька місяців, бо треба докладно простудіювати цю справу. Залізниці заявляють, що впродовж останніх 10-ох років вони втратили на особових поїздах — 125,000,000 долярів. Згідно з пропозицією ціна за їзду в звичайних поїздах виносила би 3.721 центів від милі (тепер 3.544 цента), а в „пульманах" 6.851 цента від милі (досі 4.725 цента).

● **Тіто невдоволений**, що Англія не запросила Юґославії на Лондонську конференцію у справі Суецького каналу і гостро критикує західні великодержави за їх становище в цій справі. Він обмінявся депешами з своїм „приятелем", єгипетським диктатором Ґамалем Насером, запевнивши його про повну „моральну" підтримку збоку Юґославії.

● **Губернатор стейту Юта** Дж. Брекен Лі звернувся до найвищого Суду ЗДА з домаганням визнати прийняту Конґресом програму допомоги для закордону неконституційною і заборонити секретареві скарбу видавати федеральні гроші на її проведення.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, в тим самим і співласниками 17-ти мільйонового майна організації!

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"

● РОЗШУКИ ●

Володимир ЗАГУРУЙКО з села Заболіці (Заболоць), повіт Броди, пошукує батька Гарасима ЗАГУРУЙКА, який виїхав до Америки ще 1922 року і мав би перебувати в Ню Йорку. Хто знав би щось про нього або він сам, прошу подати відомість на адресу:
Wolodymyr ZAHURUJKO
3891 City Hall
Montreal, Canada

Степан САТУР з Устрик Горішних, Галичина, виїхав до Америки перед першою війною, пошукує Олена Кубрак, донька Анни Петришин з дому Сатур. Писати на адресу:
OLENA KUBRAK
858 North 23rd St., Phila. 30, Pa.

Пошукую Дмитра Мазікевича, який колись мав мешкати під ч. 210 E. 21 St., New York 10, N. Y. Маю відомості від його Мами. Прошу писати або телефонувати: LENA PROC, 15 W. 81 St., New York 24, N. Y.
Tel.: TR 7-7435

Попирайте підприємства, що оголошуються в „Свободі".

ТАРЗАН, ч. 3720. Напад.

"HURRY, MANU!" CRIED TARZAN, BUT THE TERRIFIED LITTLE MONKEY REFUSED TO LEAVE THE TREES.

DANGO WATCHED THE APE-MAN WITH BARED FANGS AND SLAVERING JAWS --

THEN, REALIZING HIS ADVANTAGE, HE VOICED HIS HIDEOUS LAUGH AND CHARGED!

— Швидше, Маню! — кричав Тарзан. Але настрашена мала мавпочка відмовилася злізти з дерева.

Данґо спостерігав мавполюдину з наставленими іклами і обслиненими щелепами...

і, зрозумівши корисну ситуацію, огидно засміявся і заатакував!